

Startnotitie **Warmtetransitie**

Datum: 28-1-2020

Warmtetransitie

Startnotitie

Auteur: Bram Hendriks
Eenheid: Ruimtelijke Ordening
Datum: 28-1-2020

Inhoudsopgave	
INLEIDING	4
LANDELIJK BELEID	4
GEMEENTELIJKE AMBITIES	4
AFBAKENING..... 4	
DOEL	4
RESULTAAT	5
<i>Specifiek</i>	5
<i>Meetbaar</i>	5
<i>Acceptabel</i>	5
<i>Realistisch</i>	5
<i>Tijdsgebonden</i>	5
WAT DOEN WE NIET?	6
VERWACHTE KOSTEN/TIJD 6	
LOOPTIJD	6
KOSTEN EN FINANCIERING	6
RISICO'S 7	
DRAAGVLAK.....	7
ONZEKERHEID, BIJVOORBEELD OVER ENERGIEWET EN WARMTEWET 2.0	7
UITGANGSPUNT: SAMEN MET STAKEHOLDERS 7	
ORGANISATIE EN COÖRDINATIE	8
PROCES EN PLANNING	8
FASERING	8
COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE	8
PLANNING	9

Inleiding

De warmtetransitie is het proces om tot een aardgasvrij verwarmde gebouwde omgeving te komen. Deze startnotitie beschrijft hoe het proces van de warmtetransitie in de gemeente Dalfsen eruit gaat zien. Uit welke onderdelen bestaat die transitie en wat is de context waarin deze uitgevoerd gaan worden? Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de planning van het proces. Alle partijen die betrokken worden bij de warmtetransitie kunnen geïnformeerd worden aan de hand van deze startnotitie.

Landelijk beleid

In het nationaal Klimaatakkoord zijn onder meer afspraken gemaakt over de gebouwde omgeving. De belangrijkste hiervan is dat een kwart van alle woningen in Nederland in 2030 van het aardgas af moet zijn¹, en dat in 2050 de gehele gebouwde omgeving (woningen en andere gebouwen) aardgasvrij moet zijn. Dit gebeurt wijk voor wijk, en de gemeente beslist welke wijk wanneer aan de beurt is. Dit legt zij in overleg met relevante stakeholders vast in een transitievisie warmte of warmtetransitievisie (WTV). Deze moet uiterlijk eind 2021 door de gemeenteraad worden vastgesteld en daarna opgenomen in de omgevingsvisie.

Gemeentelijke ambities

De gemeente Dalfsen pakt deze handschoen graag op. We hebben in het Duurzaamheidsbeleid 2017-2025 en in het bijbehorende Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2018-2020 de ambitie neergelegd om een duurzaam leefbare gemeente te zijn en streven naar energieneutraliteit. Om dit te bereiken willen we, naast het besparen van energie, zoveel mogelijk overschakelen op lokale duurzame energie. De gemeenteraad heeft de ambities en doelen nogmaals kracht bijgezet in de Raadsagenda 2018-2022: 'Kleurrijke kubus' en het coalitiedocument 'Dichtbij-DALFSEN-Dichtbij'.

In de Energiemix (2019) staat beschreven hoe wij de toekomstige energieopwekking en –verbruik voor ons zien. De ambitie is om zo veel mogelijk gebruik te maken van lokaal opgewekte energie. Een belangrijke stap hier naartoe is gebruik te maken van duurzame warmte voor het verwarmen van woningen en gebouwen. Momenteel is 99,4% van de woningen in Dalfsen aangesloten op het aardgasnet. In 2050 moeten deze allemaal op een alternatieve manier verwarmd worden. De transitievisie warmte is hierbij het belangrijkste instrument om tot een gezamenlijk beeld te komen wanneer en hoe dit aangepakt gaat worden.

Afbakening

De eerste stap in de warmtetransitie is het opstellen van een warmtetransitievisie. Dit is een beleidsdocument dat een eerste richting geeft aan de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Het geeft bewoners, huis- en gebouweigenaren een grof beeld van het stapsgewijze tijdspad richting aardgasvrij.

In het spoor van de transitievisie warmte zal er per wijk een wijkuitvoeringsplan (WUP) opgesteld worden waarin, gebaseerd op de karakteristieken van de woningen/omgeving uitspraken gedaan worden over de alternatieven voor aardgas.

Doel

Om in 2050 de gehele gebouwde omgeving aardgasvrij te krijgen, stelt het Klimaatakkoord dat de gemeenten een regisserende rol krijgen in de warmtetransitie en dat ze samen met andere partijen tot

¹ Het gaat hier om anderhalf miljoen woningen in heel Nederland. Dit betekent niet dat ook een kwart van alle woningen per gemeente aardgasvrij moet zijn in 2030.

een aanpak moeten komen om invulling te geven aan deze transitie. Concreet betekent dat dat iedere gemeente eind 2021 een door de raad vastgestelde, breed gedragen transitievisie warmte moet hebben.

In onze transitievisie warmte beschrijven we het volgende:

- het tijdspad waarin alle ca. 11.000 bestaande woningen en gebouwen in Dalfsen aardgasvrij en duurzaam verwarmd gaan worden;
- hoe we dit gaan communiceren en hoe we de participatie bij de uitvoering aanpakken.

Voor wijken die volgens de WTV voor 2030 van het aardgas afgaan, zal eind 2021 ook het WUP klaar zijn. Tussen het moment dat een WUP klaar is en daadwerkelijk de aardgaskraan dichtgaat in een wijk, zit namelijk 8 jaar om alle partijen voldoende tijd te geven om zich voor te bereiden. In het WUP staan:

- alternatieve verwarmingsmethoden die geschikt zijn voor deze wijk;
- raming kosten en denkrichtingen voor de financiering van deze warmtetransitie;

Resultaat

Specifiek

Er moet voor eind 2021 een transitievisie warmte voor de gemeente Dalfsen zijn vastgesteld door de gemeenteraad. De visie is een leidraad voor het uiterlijk in 2050 aardgasvrij verwarmen van alle woningen en gebouwen in de gemeente. Indien daarin beschreven staat dat er voor 2030 wijken van het aardgas afgekoppeld zijn, zal er voor deze wijken ook moeten worden aangegeven wat de mogelijke warmtealternatieven zijn (gedetailleerd). Dit laatste wordt beschreven in een Wijkuitvoeringsplan, dat door het college van B&W wordt vastgesteld.

Meetbaar

De vastgestelde transitievisie warmte wordt onderdeel van de op te stellen omgevingsvisie. Het gaat hier niet om een statisch document maar om een elke vijf jaar bij te stellen leidraad.

Acceptabel

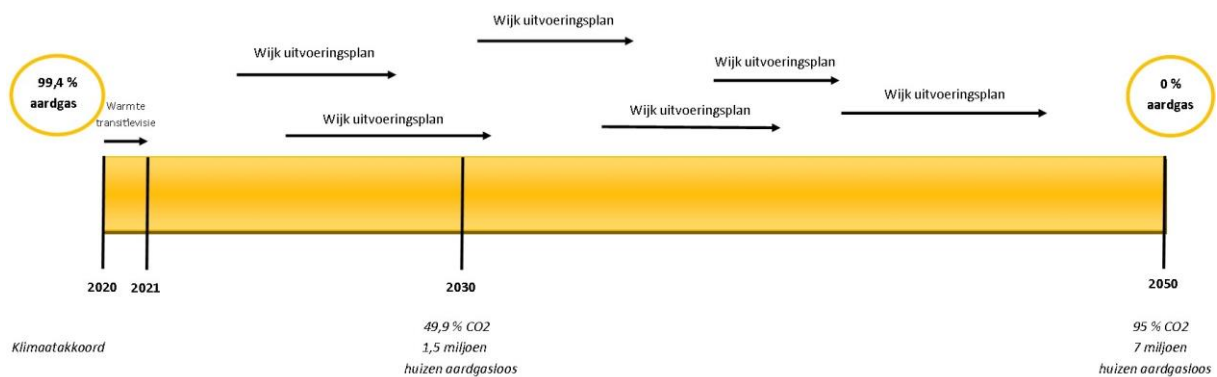
De warmtetransitie visie is acceptabel wanneer deze breed gedragen wordt door de betrokken doelgroepen. Om vast te stellen welke doelgroepen meegenomen moeten worden in dit traject om dit draagvlak te creëren zal een stakeholder analyse gedaan worden.

Realistisch

Om dit resultaat te kunnen behalen zal er op korte termijn begonnen moeten worden met dit project en zal hier tijd voor ingepland moeten worden door o.a. de beleidsmedewerker duurzaamheid en een communicatiemedewerker. Daarnaast zullen de stakeholders hier tijd in moeten investeren. Ook zal er budget vrij gemaakt moeten worden om de verschillende stakeholders te betrekken bij het ontwerp van dit proces.

Tijdsgebonden

Eind 2021 moet de transitievisie warmte zijn vastgesteld. De fysieke uitvoering van de warmtetransitie, het isoleren van woningen en gebouwen en een alternatief voor verwarming op aardgas installeren, zal plaatsvinden tot 2050.

Figuur 1 tijdspad warmtetransitie

Wat doen we niet?

De WTV is een visie met een doorkijk naar 2030 en 2050. Hierin geven we nog geen gedetailleerde uitvoering voor de aanpak per wijk. Daarvoor worden later de Wijkuitvoeringsplannen opgesteld.

De WTV gaat alleen over de warmtevraag om woningen en gebouwen te verwarmen. De warmte die bedrijven gebruiken voor hun processen, valt niet onder deze visie.

Onze WTV gaat alleen over warmte in de gemeente Dalfsen. Het totaaloverzicht van de energietransitie en de samenwerking met buurgemeenten staan beschreven in de Regionale Energiestrategie (Dalfsen is onderdeel van de RES-West Overijssel.)

Verwachte kosten/tijd

Looptijd

Aanvang van het project is zo snel mogelijk. Momenteel lopen er al trajecten rond de warmtetransitie: er is in oktober 2019 een sprintsessie geweest waarin de nul-situatie beschreven is. Globaal weten we wat de warmtevraag is en wat de potentie van beschikbare duurzame bronnen is. Bij de sprintsessie waren al enkele stakeholders betrokken: de Duurzame Dorpen, netbeheerder Enexis en de woningcorporaties.

Daarnaast loopt er via de Regionale Energiestrategie een traject over de warmte en rekt het Planbureau voor de Leefomgeving aan de technische data. Deze kennis wordt gedeeld via het Expertise Centrum Warmte.

De looptijd van dit project is tot eind 2021 wanneer de visie vastgesteld wordt. Dan is het werk voor de warmtetransitie echter nog niet voltooid. Sterker nog, het uitvoeringswerk moet dan nog beginnen. Dit wordt per gebied beschreven in een Wijkuitvoeringsplan. Ook dit is een proces waarbij we samenwerken met verschillende stakeholders.

De transitievisie warmte wordt opgenomen in omgevingsvisie. Afhankelijk van de planning van beide visies zal dit in de eerste versie van de omgevingsvisie kunnen, of anders meegenomen bij de eerstvolgende herziening. Daarna moet de WTV elke vijf jaar geëvalueerd worden en waar nodig bijgesteld.

Kosten en financiering

In dit stadium is het nog niet mogelijk een gedetailleerd kostenoverzicht toe te voegen. Dit komt onder andere omdat dit afhankelijk is van welk traject er afgelegd gaat worden om tot de WTV te komen. Hierbij worden bij voorkeur de raad en de stakeholders betrokken.

Voor de visie zullen nog enkele verdiepingsonderzoeken uitgevoerd moeten worden naar aanleiding van de Energiemix. De kosten hiervan zijn nog niet bekend. Daarnaast zal er een participatie/communicatieplan opgesteld moeten, het maken en uitvoeren van dit plan zal ook kosten met zich meebrengen.

De warmtetransitie valt in het beleidsplan duurzaamheid onder “stimulerende maatregelen voor de bebouwde omgeving”, hiervoor is jaarlijks €100.000 begroot.

Met de decembercirculaire 2019 is via het Gemeentefonds eenmalig €202.101 ontvangen voor het opstellen van de Transitievisie Warmte. Dit bedrag wordt in de jaarrekening 2019 verwerkt. Verwacht wordt dat dit voldoende is om de visie op te stellen. Verdere detaillering van de begroting voor 2020 en 2021 wordt voorgesteld via de komende P&C documenten.

Bij provincie Overijssel is een subsidie van €50.000 beschikbaar voor het opstellen van een wijkuitvoeringsplan. Deze subsidie is maximaal twee keer aan te vragen per gemeente.

Risico's

Draagvlak

De warmtetransitie is een ingrijpend proces in de gebouwde omgeving. Dit gaat elke inwoner raken, gaat fundamentele veranderingen aanbrengen in de manier waarop wij onze gebouwen verwarmen en zal veel samenwerking vergen. Er zullen kosten zijn, alternatieven worden afgewogen en keuzes gemaakt. Stakeholders zullen met elkaar compromissen moeten sluiten terwijl zij verschillende belangen en doelen hebben. Het creëren en behouden van draagvlak voor en vertrouwen in de warmtetransitie zullen de grootste uitdagingen zijn.

Onzekerheid, bijvoorbeeld over Energiewet en Warmtewet 2.0

De uitvoering van het Klimaatakkoord vindt tegelijkertijd op verschillende niveaus plaats. Dit betekent dat terwijl we bezig gaan met het opstellen van een visie, er wet- en regelgeving gaat veranderen. Er wordt gewerkt aan een Energiewet en nieuwe versie van de Warmtewet, die beide invloed kunnen hebben op de uitvoering van de warmtetransitie. De techniek zal ook niet stilstaan, waardoor nieuwe verwarmingsopties voor bepaalde wijken kunnen ontstaan. Toch moeten we nu al, op basis van de huidige informatie, een visie opstellen.

Uitgangspunt: samen met stakeholders

Om als gemeente Dalfsen toe te kunnen werken naar een aardgasvrije verwarming van alle gebouwen, zullen we met veel partijen moeten samenwerken. Wij pakken dit proces samen op met relevante stakeholders en bepalen samen met hen hoe de visie er uit komt te zien.

Hierbij moeten de volgende vragen beantwoord worden:

- Wat is precies de opgave voor de gemeente Dalfsen?
- Wat omvat precies de regierol van de gemeente?
- Wie gaan er betrokken worden bij het realiseren van deze transitie zowel intern als extern?
- Wat zijn de ambities, uitgangspunten en randvoorwaarden voor een succesvolle transitievisie warmte?
- In welke volgorde en welk tempo willen we wijken/buurtten klaar gaan maken om van het aardgas af te gaan?

Organisatie en coördinatie

Wij pakken onze rol als regisseur op en willen zo snel mogelijk van start. Door een stakeholderanalyse bepalen we welke partijen op welk moment betrokken worden in het proces voor het opstellen van de WTV. Dit zal in het eerste kwartaal van 2020 plaatsvinden. De interne aanpak zal projectmatig zijn. Hiervoor wordt een projectgroep met leden vanuit verschillende gemeentelijke disciplines samengesteld. Daarnaast betrekken we de externe stakeholders door de oprichting van een klankbordgroep of denktank.

Het landelijke Expertise Centrum Warmte ondersteunt gemeenten bij deze opgave met kennis en advies. Ook werken we samen met provincie Overijssel die een team samenstelt om kennis te delen bij de wijkuitvoeringsplannen.

Proces en planning

Zoals inmiddels duidelijk geworden is, is warmtetransitie een uitvoerig en ingewikkeld proces waarbij veel partijen betrokken worden. De leefomgeving gaat veranderen en bewoners en bouw eigenaren zullen hun panden anders moeten gaan verwarmen. Er is nog veel onduidelijk, terwijl wel duidelijk is dat er iets moet veranderen. Ook zal dit kosten met zich meebrengen, hoewel nog niet te overzien is hoe veel en wie hiervoor gaat opdraaien. Stuk voor stuk zijn dit redenen om het proces zeer zorgvuldig aan te pakken en nauwkeurig in te richten.

Fasering

Dit project gaat over het eerste fase van de warmtetransitie, namelijk het opstellen van een transitievisie warmte. Deze fase is op te delen in drie delen:

Deel 1 is het in beeld brengen van de opgave, bepalen we de nul-situatie en doen we een stakeholderanalyse om te kijken wie we wanneer betrekken bij deze visie. Resultaat hiervan is inzicht in welke kennis, capaciteit en middelen nodig zijn om de visie op te stellen. Ook legt dit de basis voor een organisatiestructuur en zal in de kadernota worden vastgelegd.

In deel 2 gaan we met de stakeholders samen analyseren, afstemmen en afwegen. Hebben we alle data in beeld? Welke alternatieven zijn er? Waar zijn al initiatieven? Wat past bij welke wijk?

In het laatste deel stellen we de visie op en bepalen we samen met de stakeholders welke wijk op welk moment van het aardgas af gaat.

Communicatie en participatie

Het succes van deze visie en de daarop volgende uitvoering van de warmtetransitie hangt af van het draagvlak bij en de medewerking van de betrokkenen. De aard en omvang van de transitieopgave moet duidelijk zijn, en het moet voor iedereen mogelijk zijn om te participeren. Het proces is gestoeld op de intentie van de omgevingswet.

Het betrekken van stakeholders en van interne collega's binnen de gemeente en heldere communicatie naar de inwoners zijn de cruciale succesfactoren van dit proces. Dit wordt ook meegenomen in de communicatiestrategie voor duurzaamheid algemeen.

Participatie in de betrokken wijken komt vooral bij de Wijkuitvoeringsplannen. Voor inwoners moet duidelijk zijn wanneer hun wijk globaal aan de beurt is om van het aardgas af te gaan en welke alternatieven voor de warmtevoorziening er zijn. Zij worden in het voortraject daar naartoe al zo veel mogelijk betrokken. Onzekerheden over planning, haalbaarheid, betaalbaarheid en leverzekerheid van de warmtevoorziening zijn logisch en moeten zo snel mogelijk opgehelderd worden. Helaas is dit momenteel nog niet te overzien en kunnen we alleen streven naar het open en transparant communiceren op het moment dat hier ontwikkelingen zijn, zoals nieuwe wetgeving. Ook door het

landelijke Programma Aardgasvrije Wijken zal hier aandacht aan besteed gaan worden in de vorm van voorlichting. Uiteindelijk zijn het de eigenaren van woningen en andere gebouwen die moeten meewerken aan de overstap van aardgas naar een andere vorm van verwarming.

Planning

Raad en college zullen op verschillende momenten worden geïnformeerd of om een besluit gevraagd.

- Startnotitie - B&W 04-02-2020 Raad 23-03-2020
- Kadernota - B&W 08-09-2020 Raad 26-10-2020
- Concept warmtetransitievisie – B&W begin 2021 (nog niet ingepland)
- Definitieve warmtetransitievisie en eventueel wijkuitvoeringsplannen voor de wijken die voor 2030 aardgasvrij worden - eind 2021 (nog niet gepland) in B&W en Raad

In de jaren daarna zullen de rest van de wijkuitvoeringsplannen volgen. Deze worden vastgesteld voor het college.